

Silvia Dřížhalová: Du Fu v Rangxi – možnosti Tangskéj přírodní lyriky

(posudek vedoucí práce)

Bakalářská práce Silvie Dřížhalové se podle zadání měla zaměřit na malý výsek tvorby tangského básníka Du Fua a na jeden dílčí problém – reprezentace přírody a způsob práce s přírodní tematikou v kontextu starší tradice čínské „přírodní lyriky“. Východiskem a pomůckou pro tuto analýzu byl článek vedoucí práce (Lomová, Olga. True Sight Truly Written: Nature Poems by Tu Fu. *Acta Universitatis Carolinae, Philologica1 – 2001, Orientalia Pragensia XIV*, s. 105–124), v němž Lomová srovnává pojetí „přírody“ u klasika čínské přírodní lyriky Wang Weie a právě u Du Fua, který mezi autory přírodní lyriky běžně řazen není. Lomová ve svém článku zachycuje Du Fuův zájem o reálnou přírodu a ten konfrontuje s dílem klasika přírodní lyriky Wang Weie, který se vlastně o reálnou, smysly vnímanou krajinu nezajímá a místo toho konstruuje přírodní obrazy v závislosti na zavedených konvencích a starších literárních vzorech. Na základě toho polemizuje s hodnocením literární historie. Lomová tvrdí, že Wang Wei je poplatný literárním konvencím a reálnou přírodu nereflektuje, oproti Du Fuovi, který s literárními vzory nakládá volně a píše o reálné přírodě a krajině individualizovaně. V tom se doplňuje s názorem Evy Chou, která se sice nevěnuje Du Fuovi jako básníkovi přírody, nicméně akcentuje jeho „realismus“. Cílem práce mělo být prověřit, případně modifikovat, tvrzení Lomové, a to v konfrontaci se sekundární literaturou a za pomoci analýzy všech relevantních básní, které vznikly v krátkém časovém úseku v době, kdy Du Fu pobýval na venkově v Rangxi poblíž Soutěsek, kde mj. objevoval do té doby nevídané krásy přírody. Téma je úzce spojeno s pochopením toho, co zahrnuje pojem čínské literární kritiky „*shanshui shi*“, který se víceméně mechanicky překládá jako „přírodní lyrika“, což může být zavádějící.

Autorka bakalářské práce představuje množství Du Fuových básní a nabízí jejich citlivý překlad do slovenštiny. To je také největší přednost této práce. Oceňuji také to, že si básně vybírala a promýšlela samostatně. V rozborech básní nicméně opakovaně opomíjí hlavní téma zadání (hypotéza, že Du Fu se zajímá o reálnou podobu přírody víc než Wang Wei) a místo toho se věnuje emocím a životním postojům básníka vyjádřeným v poezii. Tím utíká od tématu, nehledě na to, že se zde dopouští zjednodušení, kdy sdělení básně často chápe příliš doslova (viz např. s. 5, „Neskôr z analýzy básne Stúpam do výšky (登高) zistíme, že Du Fu sa nevdal alkoholu dobrovoľne, ale kvôli svojmu chátrajúcejmu zdraviu“).

Co se pohledu na přírodu týče, autorka shledává podobnost Du Fuova pohledu na krajinu s pohledem uznávaných přírodních lyriků jako „okem kamery“, dále však neanalyzuje rozdíly v tom, co a jakým způsobem toto „oko“ zachycuje. **Ústřední otázka práce tak zůstává nezodpovězena.**

Vlastní rozbory a překlady autorka vkládá do kontextu adekvátní sekundární literatury, včetně článků Lomové, způsob práce s touto literaturou však není dostatečně promyšlený. V prezentaci různých názorů na Du Fuův vztah k přírodě diametrálně odlišné názory nivelizuje, neupozorňuje na zásadní rozdíly přístupu různých autorů k tomuto problému a různá pojetí reprezentace přírody u Du Fua mezi sebou nekonfrontuje. Tak dochází k tomu, že způsob, kterým autorka bakalářské práce reprodukuje sekundární literaturu, zatemňuje jádro problému a tím i ústřední problém zadání práce. To jí pak přirozeně znemožňuje prověřit platnost různých názorů na základě vlastních rozborů básní.

Podobně se autorka ne vždy úspěšně potýká s otázkou klasifikace žánrů a tematických kategorií v rámci „přírodní lyriky“ (kap. 3). V principu lze ke zkoumaným básním přistupovat z perspektivy jakékoliv klasifikace (neexistuje tedy nutnost tangskou poezii posuzovat prizmatem „čínské“ klasifikace – samo označení „čínská klasifikace“ je zkratkovité a zavádějící), jen je třeba si

tento problém ujasnit a dostatečně jasně ho popsat pro čtenáře. Jinak řečeno, otázka zní, zda se budeme dívat na Du Fuovu poezii prizmatem moderní klasifikace a do kategorie „přírodní lyrika“ zahrneme všechny básně, v nichž autor píše o přírodě ve smyslu „volné krajiny, rostlinstva a zvířectva, tj. nevytvořené záměrnou činností člověka“ (parafrázuji zde autorku bakalářské práce, s. 6), nebo zda se omezíme, podobně jako to donedávna činila většina literárních historiků, na tradiční kategorie čínských literárních antologií (*shanshui*, případně také *tianyuan* s vysvětlením, že obě tyto kategorie se často prostupují). V druhém případě je pak třeba připomenout další významy související s řádem věcí, plynutím času a životem v ústraní spojené s tradiční klasifikací. Oba přístupy jsou možné, vlastní pojednání tématu nicméně v různé míře vyžaduje reflexi i v perspektivě druhého přístupu. A v případě Du Fu je také ve hře skutečnost, že on sám hranice žánrů překračuje. Tyto skutečnosti se však nakonec autorce nepodařilo do příslušné kapitoly zapracovat.

Také výklad o dějinách žánru přírodní lyriky v Číně (kap. 3) je nedostatečně strukturovaný, mísí se zde různá historická období a různé aspekty „přírodní lyriky“, filosofické přístupy ke světu a formální postupy, aniž by formulačně byl vyznačen přechod od jednoho tématu k druhému, případně souvislosti mezi nimi a transformace probíhající v průběhu staletí.

V celé práci se nedostatečná utříděnost a rozlišování promítá do nekonkrétních a někdy ukvapených formulací, které jsou nepřesné a mohou být zavádějící (viz několik příkladů na konci posudku). Celkově je nicméně práce převážně stylisticky dobře zvládnutá, je napsána pečlivě a bez formálních nedostatků.

S ohledem na všechny výše zmíněné skutečnosti navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

Praha, 5. 9. 2021

Olga Lomová

Příklady ukvapených formulací, které ústí do fakticky nesprávných výroků, případně v nichž si autorka částečně protiřečí:

s. 15 – Du Fu podle Owena:

„Du Fu zriedka necháva „prírodu samu sebou“. Znamená to, že (na rozdiel od napr. Meng Haorana) Du Fuove prírodné prvky sú preplnené symbolickými významami, ich použitie nie je náhodné, niekedy dokonca až skryté (Owen 1981: 204).“

s. 16 – dtto

„[Du Fu] vytvoril vtedy množstvo básní o krajine (landscape poems) a podľa Owena sa tam prehĺbila jeho sebareflexia, ktorá vyústila do fascinácie prírodou v žánri *lüshi* 律詩.“

Formulace si částečně odporují – pokud Du Fu nenechává přírodu samou sebou, co má znamenat „fascinace přírodou“ v žánru *lüshi*?

s. 21 – „negativní obrazy přírody“

Z výkladu není zpočátku zřejmé, co to konkrétně znamená (částečně se ujasní později, ale čtenář zůstává dlouho zmaten)

s. 35 – příroda jako „impresionistický obraz“

Pokud mají Du Fuovy verše charakter „impresionistického obrazu“, jak uvádí autorka práce, pak by spíše nahrávaly myšlence, že nechává přírodu být „samou sebou“, tedy opak toho, co jinde reprodukuje podle Owena a nezpochybňuje. Také „negativní obraz přírody“ není v souladu s obrazem „impresionistickým“.

s. 18 – „Velkou část Du Fuovej osobnej prírodnej symboliky tvorí symbolika vtákov“

S ohledem na zadání nás nezajímá rozsah symboliky ptáků v Du Fuově díle, ale to, že básník vytváří osobní symboly, volně při tom využívá literární konvence a zároveň do svých básnických obrazů projektuje reálné pozorování přírody. Konkrétně to znamená, že navazuje na konvenční symboliku ptáků jako ztělesnění úspěšného muže (divoká husa), poustevnictví (jeřáb), či svobodného pobývání v přírodě (racek), avšak s konvenčními motivy a asociovanými významy manipuluje, konkretizuje je a na doplňuje je vlastními motivy, které nemají literární předobraz – například motiv ptáků peroucí se v bahně o potravu.

Objevují se i zavádějící sdělení

s. 8–9: charakteristika tangské „lyrické básně“ zde odpovídá výhradně formě *lüshi*, která však není zmíněna.

s. 1, pozn. 2 – mezi „monografie na jiná témata“ řazen Nienhauser, *Indiana Companion to Traditional Chinese Literature*, tedy encyklopedická příručka.

s. 9 – „diela bývajú silne poznačené realizmom či nemohúcnosťou, dokonca pesimizmom z nevyhnutelného rozpadu a úpadku“

Formulace budí dojem, jako by realismus a bezmoc měly patřit k sobě, ale tak to přece není.

s. 14 – uvádí, že Du Fu „za celý život napsal zhruba 1400 básní“

1400 se zachovalo, ve skutečnosti jich napsal mnohem víc.

s. 58 – „Du Fuova lyrika naplňuje staroveký ideál literárneho diela (prepojenie dvojice *jing* 景 a *qing* 情)“

Koncept propojování *jing* a *qing* se začíná formovat až ve středověku a plně formalizován je ještě později.